

N:o 40.

Ank. till Riksd. kansli den 9 maj 1903 kl. 10 f. m.

*Andra Kammarens fjärde tillfälliga utskotts utlåtande n:o 8 i
anledning af väckt motion om vidtagande af åtgärder
för det unionella försvarets ordnande m. m.*

Med anledning af en inom Första Kammaren af herr Ljungberg väckt motion (n:o 24) har kammaren i enlighet med sitt andra tillfälliga utskotts hemställan för sin del beslutat: »att Riksdagen ville anhålla, det Kungl. Maj:t ofördröjligen måtte inleda underhandlingar för ett fullständigt ordnande på likställighetens grund af det unionella försvaret».

Sedan detta beslut blifvit Andra Kammaren delgifvet, har densamma hänvisat ärendet till förberedande behandling af sitt fjärde tillfälliga utskott.

Såsom skäl för sin af Första Kammaren gillade hemställan anför samma kammares ofvan nämnda utskott följande:

I likhet med motionären finner utskottet det vara af trängande behof påkalladt, att en plan för de förenade rikenas försvarsväsende blifver upprättad. En så kostsam anstalt som försvarsverket måste alltid, till följd af sin natur, kännas tryckande för ett lands finanser, hvarigenom förmågan att befordra åtskilliga andra inrättningar och företag försvagas. Det bör därför göras klart för en hvar inom de förenade rikena, att de betydliga utgifter, som krävas af försvarsväsendet, ej blott böra betunga de bägge rikena på lika sätt, utan därjämte vara beräknade

Bih. till Riksd. Prot. 1903. 8 Saml. 2 Afd. 2 Band. 40 Häft. (N:o 40). 1

efter en enhetlig plan, som med klokhet och omtanke framkallar en så stor unionell försvarskraft, som oundgängligt behöfves för tryggandet af de båda folkens själfständighet och som kan för de anvisade medlen rimligen begäras. Härmed komme det oenighetens frö att aflägsnas, som eljest lätt kan spira upp genom talet att det ena riket hade någon fördel i fråga om försvaret på det andras bekostnad.

Men utom denna stora fördel skall en försvarsplan, grundad på lagbestämd likhet de förenade rikena emellan, gifvetvis skänka en större trygghet i allvarets stund, då fienden hotar med sitt anfall. Ej blott befälsförhållandena, så ytterligt svåra och grannlaga ämnen att i en kritisk tid afhandla, kunna därigenom på förhand till hufvudsaklig del vara bestämda. Äfven truppernas mobilisering och koncentrerung kunna därigenom vinna högst väsentliga fördelar, så att de olika truppförbanden med lätthet kunna vara tillgängliga och användbara på de af fienden hotade punkterna, vare sig nu dessa ligga i det ena eller andra landet, allt fördelar i en vaksam och kraftig styrelses hand, hvilka ej närmelsevis kunna ernås, om förhandlingarna rörande fälttågets ledning och härarnas och flottornas användande, först då kriget står för dörren, skola börjas.

Dessa åsikter uttalades också i hufvudsak redan för nära femtio år sedan af den unionella kommission, som då var nedsatt för att uppgöra grunder för ordnandet af Sveriges och Norges stridskrafter till de förenade rikenas betryggande*. Ingenting har heller sedan den tiden förefallit, som gör behovet af dessa grunder, antagna såsom lag för brödrafolken på halfön, mindre trängande. Nämnda kommission erkänner och uttalar högt, att kriget nyss förut stått för dörren och att det visserligen lyckats för unionsregeringen att få rikenas neutralitet erkänd, »slutligen äfven af Ryssland», men att erfarenheten knappast lämnar någon förhoppning om, att det en annan gång under liknande omständigheter skall lyckas de förenade rikena att undgå ett deltagande i striden, äfven om dessa rikens områden och själfständighet icke utgjorde det blifvande krigets egentliga föremål. Och alla veta, hur det senaste årtiondet tid efter annan varslat om faror för de små staterna, större än någonsin, hurusom genom ökade kommunikationsmedel trakter blifvit tillgängliga för trupperörelser, trakter, som för icke länge sedan betraktats som nästan oöfverstigliga hinder, och hurusom genom den allmänna värnplikten härar skapats, hvilkas storlek mångdubbelt öfverträffar allt hvad historien i den vägen kan uppvisa. Mycket har sålunda tillkommit, som gör det krigspolitiska läget farligare för de mindre staterna än för ett

*) Betänkandet är dagtecknadt den 27 december 1856.

halft århundrade sedan, och bland dessa stater ej minst för de förenade rikena. Det borde alltså synas för hvarje fosterlandsvän, att inför denna stora fara, som när som helst i ett ögonblick kan växa upp som en förhärjande storm, sammanslutningens mäktiga tanke, som motionären i så varma ordalag uttalar, borde omfattas af alla och en hvar inom halföns båda folk, och att denna tanke i främsta rummet borde taga sig uttryck i omsorg om trygghet af de bägge rikenas själfständighet gent emot främmande makter.

Utskottet, som ej kan i allo godkänna hvad i frågan anförts af Första Kammarens utskott, anser dock, att mycket kan och bör göras för ett bättre ordnande af det unionella försvaret.

Till vinnande af detta mål finner utskottet det vara erforderligt, att åtgärder vidtagas för att båda ländernas samtliga aktiva stridskrafter må kunna användas till skandinaviska halföns gemensamma försvar och därvid samverka på det mest effektiva sätt.

Emellertid känner sig utskottet öfvertygadt, att Kungl. Maj:t behjärtar det angelägna i att ernå ett sådant mål, hvilket är af lika intresse för båda folken, och att Kungl. Maj:t vid lämplig tidpunkt därtill tager initiativet.

Och då utskottet ej anser, att en skrifvelse af den beskaffenhet som den, hvilken Första Kammarerna för sin del beslutat, skulle under nuvarande förhållanden främja det åsyftade målet, får utskottet hemställa,

att Första Kammarens förevarande beslut icke må
till någon Andra Kammarens åtgärd föranleda.

Stockholm den 8 maj 1903.

På utskottets vägnar:

JULIUS CENTERWALL.
